

Til: postmottak@nfd.dep.no

Høring - NOU 2014:4 Enklere regler – bedre anskaffelser

Vi viser til den utsendte høringen, og vil med dette gi en høringsuttalelse fra ZERO. Vi har valgt kun å gå inn på det som angår hensyn til klima- og miljøhensyn og livsløpskostnader¹ i offentlige anskaffelser.

ZEROs hovedbuskap:

- ZERO går imot utvalgets anbefaling om å stryke ivaretagelse av ikke-anskaffelsesfaglige hensyn som miljøhensyn og livssyklus-kostnader fra regelverket
- En forenkling i anskaffelsesregelverket kan ikke gjennomføres uten at beslutningsgrunnlaget inkluderer en offensiv klima- og miljøstrategi
- Utvalgets mandat og sammensetting gjør at deres anbefaling om å stryke miljøhensyn ikke kan hensyntas
- Dersom dagens regelverk ikke fungerer må innkjøperne gjøres bedre, heller enn at miljøkrav kuttes

Anskaffelser innen det særnorske regelverket og miljøhensyn

Formålet med forenklingsutvalgets arbeid har vært å vurdere og foreslå endringer i den såkalte særnorske delen av anskaffelsesregelverket, altså offentlige anskaffelser under EØS-/EUs terskelverdier. For anskaffelser over denne grensen er det regulering som følge av EUs direktiver som gjelder.

Som beskrevet i utredningens Del I utgjør offentlige anskaffelser i nasjonalregnskapet nesten 400 milliarder kroner per år, til sammen ca. 15 prosent av BNP, mens man har funnet at om lag 230 milliarder kroner per år omfattes av anskaffelsesregelverket (altså anskaffelser over og under EU/EØS-terskelverdi).

Det offentlige har med andre ord en meget stor innkjøpsmakt og kan bidra til å øke etterspørselen etter klimavennlige løsninger og løfte norsk næringsliv. I tillegg setter det offentlige standarden for anskaffelser i næringslivet. I Sundvollen-erklæringen heter det at denne regjeringen vil «*Sørge for at offentlig sektor som kunde bidrar til å ta i bruk og utvikle nye miljø- og klimavennlige teknologier og løsninger*» (side 61). ZERO bifaller denne målsettingen og mener at det offentliges innkjøpsmakt må brukes til å fremme klimaløsninger i alt fra etterspørsel etter klimaløsninger som er hylleware til å fremme innovasjon gjennom leverandørutviklingsprosesser. Et eksempel på god bruk av anbud for å legge til rette for nye klimaløsninger og næringsutvikling i Norge er den batterielektriske fergen ZEROCAT.

¹ Å beregne livssyklus-kostnader betyr at alternative investeringskostnader og driftskostnader kvantifiseres og sammenliknes. Dette skal kunne føre til god ressursutnyttelse og lav energibruk eller drivstofforbruk i eksempelvis bygninger og transportmidler.

I følge undersøkelsen presentert i utredningen utgjør anskaffelser under EU/EØS-terskelverdiene verdimessig 23 prosent av de overnevnte 230 milliarder kronene, dvs. årlig ca. 52 milliarder kroner. Andelen av det totale antall kontrakter er hele 72 %. Som utvalget selv sier: «*Oppsummert betyr dette at det inngås mange mindre kontrakter under EU/EØS-terskelverdien, og tilsvarende få og store kontrakter over EU/EØS-terskelverdiene.*» Det er med andre ord vesentlig at også anskaffelsene som berøres av det særnorske regelverket brukes strategisk for å fremme ønskede klima- og miljøløsninger.

Per i dag er man lovpålagt å ta hensyn til livssyklus-kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser i planleggingen av enhver anskaffelse (Lov om offentlige anskaffelser § 6 (og FOA § 17-3)). Utvalgets flertall anbefaler å stryke dette lovpålegget. ZERO mener at dette forslaget ikke bør implementeres i nytt regelverk. Vi deler de argumenter som framkommer fra de medlemmer i Utvalget som tok dissens (Difi, LO og NHO) på dette punktet.

Utvalgets mandat og sammensetting gjør at anbefaling om å stryke miljøhensyn ikke kan hensyntas

I utvalgets mandat står følgende:

«Utvalget skal ikke:

(...)

- Vurdere i hvilket omfang det nasjonale anskaffelsesregelverket skal benyttes til å fremme hensyn utover de anskaffelsesfaglige, som for eksempel næringspolitiske, miljøpolitiske eller sosialpolitiske hensyn.»

Utvalgets flertall velger altså *likevel* å anbefale å stryke lovpålegget om «Plikt til å ta hensyn til livssyklus-kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser».

ZERO forutsetter at utvalgets medlemmer er valgt ut fra mandatet om kun å vurdere de innkjøpstekniske sidene ved regelverket². Dersom oppgaven hadde vært å vurdere hvorvidt miljø- og klimahensyn og livssyklus-kostnader bør være en del av det særnorske regelverket ville utvalget også måttet bestå av medlemmer med kompetanse innen disse feltene. Dermed ville utvalgets vurderinger og anbefalinger høyst sannsynlig blitt annerledes enn det som foreligger.

På dette grunnlaget mener ZERO at flertallets forslag om å fjerne miljøpolitiske hensyn ikke kan hensyntas i det videre arbeidet. Dersom det er ønskelig å se på hvordan miljøhensyn kan være innlemmet i regelverket på en enklere måte bør det nedsettes et eget arbeid for dette.

Dersom dagens regelverk ikke fungerer må innkjøperne bli bedre, heller enn at miljøkrav kuttes

ZERO har på generell basis forståelse for ønsket om å forenkle regelverket i offentlige innkjøp. Det er åpenbart mulig å velge ulike strategier for bruk av det offentliges innkjøpsmakt til å ivareta klimahensyn – men vi kan ikke se at det er en reell forbedring å flytte dette ut av regelverket, med mindre vi faktisk skal arbeide mindre med temaet.

Et eventuelt fravær av regelverk på miljøsidene, samt kuttet som ble gjort på Difis budsjett for 2014 der bevilgningen til veiledning til miljøvennlige innkjøp ble fjernet, gjør det vanskeligere å se for seg

² På lik linje ser vi at høringsinstansene også kun inkluderer organisasjoner som har interesse av NOUens faktiske og opprinnelige mandat, altså står eksempelvis ingen miljøorganisasjon på lista over høringsinstanser.

hvordan hensynet til miljø skal håndteres bedre. Det vitner om at miljø nedprioriteres, noe som vil være et svært uheldig signal til det offentlige innkjøps-Norge. Størstedelen av antallet offentlige anskaffelser gjøres altså med det særnorske anskaffelsesregelverket til grunn. Sløyfes miljøkravene kommer det til å få stor negativ effekt og resultere i at kontrakter tildeles med laveste pris som eneste tildelingskriterium.

I den grad det brukes som et argument for å fjerne miljøhensyn-kravet, at dagens regelverk i mange tilfeller ikke overholdes, vil vi hevde at det er å snu problemet på hodet. Difis årlige bevilgning til formålet har ligget på rundt 14 millioner kroner. Hadde man hatt større bevilgninger kunne man ha drevet mer distriktsnær veiledning og man ville antagelig erfart en større grad av kommuner som overholder regelverket.

ZERO ser at det kan finnes ulike modeller for bruk av offentlige innkjøp for å fremme klima- og miljøhensyn. Dagens anskaffelsesregelverk kommer langt i å sette en minimumsstandard, men det offentlige har stort potensiale for å bruke sin innkjøpermakt mer strategisk for å fremme ny klimavennlig teknologi. ZERO deltar gjerne i en videre dialog om utarbeidelse av nye og bedre modeller.

I motsatt retning enn EU

Utvalget går i stikk motsatt vei av EU der en av de viktigste årsakene til det kommende EU-direktivet for offentlige anskaffelser er nettopp å stimulere offentlige anskaffelser til å stille krav til miljø- og klimavennlige løsninger. Som det står i NOUen: Man har i EU *«ønsket å gi økte muligheter til å ivareta andre samfunnshensyn, slik som miljø, sosiale hensyn, innovasjon og lettere tilgang til offentlige kontrakter for små og mellomstore bedrifter.»* Det vil være naturlig at den særnorske delen av regelverket følger opp EUs arbeid på dette området.

Oppsummert

Det vil være positivt med en utredning som tar for seg hvordan vi kan få mer klima- og miljønytte og gir konkurransefortrinn for miljøambisiøse bedrifter uten å skape unødig byråkrati. Vi kan ikke se at den gjeldende NOUen gir et slikt grunnlag. Forslaget om fjerne §6 er åpenbart en dårlig løsning på Regjeringens uttalte ambisjon om å bidra til at offentlig sektor som kunde spiller en rolle for miljø- og klimateknologi. Vi vil på det sterkeste anbefale at en endring i anskaffelsesregelverket ikke gjøres uten at beslutningsgrunnlaget inkluderer en offensiv klima- og miljøstrategi for innkjøp.

Med vennlig hilsen
For ZERO

Siri Hall Arnøy (sign.)
Fagansvarlig fornybar energi
siri@zero.no
92464844

Guro Nereng (sign.)
Fagansvarlig bygg
guro.nereng@zero.no
41624426

